

ANLATIM BİÇİMLERİ

Yazarın bir olayı, duyguyu veya düşüncüyü anlatmak için kullandığı yöntemlere **anlatım biçimleri** denir.

Öyküleyici Anlatım (Öyküleme)

Tasarlanmış veya yaşanmış bir olayın başkalarına sözlü ya da yazılı olarak anlatıldığı anlatım biçimine **öyküleme** denir. Öykülemede olay; yer, zaman ve kişilere bağlı olarak anlatılır. Öyküleme metinlerinde değişen ve gelişen bir olay söz konusudur.

Örnek:

Ayakkabıcı, iskemlesine oturdu. Hasan da merakla karşısına geçti. Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu. Tamirci, kartona benzeyen kalın deriyi iki tarafı keskin, incecik ve sapsız bıçağıyla kesti. Ağzına bir avuç çivi doldurdu. Sonra bunları ağzından çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhladı. Deri parçalarını pis bir suya koyup ıslattı. Mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürdü. Hasan bunların hepsine dikkatle bakıyordu. Susuyor ve bakıyordu.

Bu metinde değişen ve gelişen bir olay, bu olayları gerçekleştiren kişiler vardır. Dolayısıyla bu metinde öyküleyici anlatım kullanılmıştır.

Sıra Sende 1

Cahide, Muhsin Bey'in gösterdiği koltuğa hemen oturdu. Muhsin Bey "Rolünüzle ilgili söyleyecekleriniz varmış Cahide Hanım, buyurun lütfen, sizi dinliyorum." dedi. Cahide, hem ustası hem de arkadaşı kabul ettiği Muhsin Bey'in yüzüne ne düşündüğünü anlamak ister gibi baktı ama bir türlü söze başlayamadı. Sonunda biraz tutuk girdi söze, "Efendim, buraya bu kumpanyanın başaktristi olarak gelmedim." dedi.

Bu metinde kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleyici anlatım	B) Öyküleyici anlatım
C) Açıklayıcı anlatım	D) Tartışmacı anlatım

Betimleyici Anlatım (Betimleme)

Bir kişinin, bir nesnenin, bir mekânın zihinlerde canlanacak şekilde anlatılmasına **betimleme** denir. Betimleme metinlerinde niteleyici sözcüklere sıklıkla yer verilir ve benzetmelerden yararlanılır. Betimlemede varlıkların duyu organlarıyla algılanan nitelikleri belirtilebileceği gibi bu niteliklerin iç dünyamızda uyandırdığı izlenimler de yansıtılabilir.

Örnek:

Bulunduğumuz yer denizden bin beş yüz metre kadar yüksekti. Akcedil, ay iskelesinin önünde duran kayıklar, ağaçların arasındaki seyrek binalar iğne topuzu kadar ufaktı. Karşıda Burhaniye'nin arkasında yatan Madra Dağları şekilsiz bir yığından ibaretti. Güneşin altında göz kamaştırıcı pırıltılarla yanan deniz, ta uzaklarda açıklı koyulu gölgelere bürünen Midilli Adası'na kadar uzanıyor, bunun sağ yanından geçerek ufukta sisler içinde gökle birleşiyordu.

Bu metinde bir manzara betimlemesi yapılmıştır.

Sıra Sende 2

Sabahın erken saatlerinde, tren garının geniş peronları neredeyse boş. Soğuk hava, her köşeye nüfuz etmiş; insanların nefesleri buhar olup havada asılı kalıyor. Garın metal çatısının çıkıntılarındaki buz sarkıtları, minik kristaller gibi parıltıyor. Kar, rayların üzerinde birikmiş; beyaz bir örtü misali her yeri kaplamış. Garın büyük girişinin önündeki karlar kürenmiş, bu yüzden sağda solda büyük kar yığınları oluşmuş.

Bu metinde kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleyici anlatım	B) Öyküleyici anlatım
C) Açıklayıcı anlatım	D) Tartışmacı anlatım

Açıklayıcı Anlatım (Açıklama)

Açıklama, bir konu hakkında gerekli veya aydınlatıcı bilgi anlamına gelir. Sözcüğün tanımından da anlaşılacağı gibi bu anlatım biçiminde amaç, okuyucuya bilgi vermektir. Açıklayıcı anlatımda nesnel anlatım hâkimdir. Bu anlatım biçimi daha çok makale gibi bilgi verici metinlerde kullanılır.

Örnek:

Gezegenin ortalama sıcaklığını yükselten küresel ısınma, atmosferdeki sera gazlarının artmasıyla oluşmaktadır. Genel olarak sera gazları, atmosferde bir tür bataniye görevi görerek Güneş'ten gelen ısının yüzeye ulaşmasını ve geri yansımısını zorlaştırır ve Dünya'yı ısıtır. Küresel ısınmanın nedeni ise karbondioksit, metan ve nitrojen oksitler gibi insan faaliyetlerinden kaynaklanan sera gazlarının atmosferik salınımıdır.

Bu metinde küresel ısınma nesnel verilere dayandırılarak anlatıldığından metin, açıklayıcı anlatım biçimiyle yazılmıştır.

Tartışmacı Anlatım (Tartışma)

Tartışmacı anlatım biçiminde amaç; savunulan fikri okura kabul ettirmek, okurun anlayışını değiştirmektir. Bu yapılırken genellikle yanlış olan fikrin ne olduğu söylenir ve yanlışlığı ortaya konulmaya çalışılır. Yazarın amacı kendi düşüncesini savunmak, varsa yanlış düşünceyi ya da tutumu çürütmek olduğundan yazar düşüncelerini okuyucuyla konuşuyormuş gibi kaleme alır. Tartışmacı anlatımda daha çok özne görüşler ileri sürülür. Bu anlatım biçimi, eleştiri ve fıkra gibi metin türlerinde daha çok kullanılır.

Örnek:

Kimi şair ve yazarlar; yazdıklarını anlayabilmek için okurların çaba harcamasını, zorlanmasını isterler. Bence bu, kendini beğenmişliktir. Yazdıklarımı anlayabilmek için okur zorlanacağına, onları anlatabilmek için ben zorlanmalıyım. Bence okur bir kitabı, bir yazıyı okurken sadece anlamak için değil; okuyup anladıktan sonra birtakım sonuçlar çıkarabilmek için çaba harcamalıdır.

Bu metinde yazar, "Bir yazar, anlatacağını açık seçik anlatmalı." düşüncesini kabul ettirme çabasıdadır. İnandırıcı ve etkileyici olmak için de tartışmacı anlatım biçimini kullanmıştır.

Sıra Sende 3

Oryantiring yarışmaları, önceden belirlenmiş bir alanın haritasıyla zamana karşı yarışarak ya da puan toplanarak yapılır. Herkes, kendi beceri düzeyine uygun bir haritayla katılabilir. Ayrıca bu yarışmalarda herhangi bir yaş sınırı da bulunmaz. Yarışmaya; isteyen büyükanne ve büyükbabasıyla, isteyen arkadaşlarıyla, ailesiyle ya da tek başına katılabilir.

Bu metinde kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Betimleyici anlatım	B) Öyküleyici anlatım
C) Tartışmacı anlatım	D) Açıklayıcı anlatım

Sıra Sende 4

Gençler olarak kendimize öylesine güveniyoruz ki yaşlıların tecrübelerine hiç kulak asmıyoruz. Oysa benzer yollardan geçmiş kişilerin deneyimleri ile yolumuzu aydınlatsak onlarla benzer hatalar yapmaz, daha kolay ilerleriz.

Bu metinde kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Açıklayıcı anlatım	B) Tartışmacı anlatım
C) Betimleyici anlatım	D) Öyküleyici anlatım

Etkinlik 1

Aşağıdaki metinlerde kullanılan anlatım biçimlerini yazınız.

a. Bizim toplumda düşünmeye ve düşünceye pek itibar edilmez. Kendi kendine düşüncelere dalmış herkesin dertli olduğu düşünülür ve bu kişiye “Karadeniz’de gemilerin mi battı?” diye sorulur. Oysa insan; dünyasını düşünerek, hayal ederek ve planlayarak kurar. Düşüncelerimizle davranışlarımıza, davranışlarımızla olayların gidişatına yön veririz. İşte bu sebeple düşünmeli insan, hem de derin derin.

b. İngiltere’de 180 milyon yıl öncesine ait devasa bir deniz ejderhası fosili keşfedildi. Yaklaşık 180 milyon yıl önce dinazorlar yaşarken denizlerde yüzen “deniz ejderhası”, İngiltere’deki bir doğa koruma alanında gün yüzüne çıkarıldı. Manchester Üniversitesinde paleontolog olan kazı lideri Dean Lomax, bu fosilin gerçekten eşi görülmemiş bir keşif ve İngiliz paleontoloji tarihinin en büyük buluntularından biri olduğunu söylüyor.

c. Evin her yerine Nermin Hanım’ın kokusu sinmişti. Buruk bir lavanta kokusu; krem kahve koltuklarda, salonun tüm duvarlarını kaplayan kitaplıkta ve içindeki kitaplarda, perdelerde, biblolar ve daha birçok yerde dolanıyordu. Kâmil Bey, boş gözlerle eli arkasında bağlı şöyle bir baktı büyük salona. Yüzünde ne hüznün ne de kızgınlık vardı. Ağarmış bıyıklarıyla oynuyordu, gerginliğini gösteren tek işaret de bu hareketti. Yanında heyecanla dikilen kızı Ayşe’ye döndü, “Yetişir, gidelim artık.” dedi.

ç. Tarih öğrenmek, insana pek çok şey katar. İnsanoğlunun ilerleyişini tarih kitaplarından öğreniriz. Geçmişin hatalarını görür belki bu hatalardan ders de çıkarırız. Bunlar güzel de ya tarih okumanın bize hissettirdiği “Hiçbir şey değişmiyor.” hissi nedir? Tarihin derinliklerine daldıkça fark ettiğimiz o, “Adalet yokmuş, hiç de olmayacak galiba; savaş hep varmış, hep de olacak galiba.” duygusu...

d. Yusuf, atın üzerine maharetle atladı; dimdik durdu. Kendisine gururla bakan babasına gülümsedi. Vardığımda haber ederim, meraklanmayın, diye yiğitçe teselli etmeye çalıştı ardından gözyaşı döken anasıyla kardeşini. Bekir Ağa, ağlamaktan yüzü gözü şişmiş karısına merhametle baktı. Yetsin mi ağlamaların, bak oğlan da üzülüyor, savaşa mı gönderiyoruz, okumaya gidiyor evladımız, büyük adam olmaya gidiyor, dedi.

e. Mikroplar, hem çevremizde hem de vücudumuzdadır. Bir kişi dirençsiz olduğunda ve zararlı bir organizma ile karşılaştığında bu durum hastalığa yol açabilir. Vücudun kendisini mikroplara karşı savunmasının birçok yolu vardır. Deri, mukus ve silyeler (mikropları akciğerlerden uzaklaştıran hareketli mikroskobik tüycükler) mikropların vücuda girmesini ilk etapta önlemek için fiziksel engeller olarak çalışır. Bir mikrop, vücuda bulaştığında vücudun bağışıklık sistemi adı verilen savunması tetiklenir. Mikrop, saldırıya uğrar ve yok edilir.

f. Ufukta beliren ilk ışıklar, geceyi yavaşça aralamaya başladı. Gökyüzü, önce soluk bir maviye, ardından narin bir pembeye büründü. Karanlığın örtüsü yavaş yavaş kalkarken doğanın uyanışını kuş cıvıltıları duyuruyordu her yere. Güneş, dağların arkasından utangaç bir çocuk gibi yükselmeye başladı. Güneşi gören varlıkların gölgeleri uzun ve incedi artık.

1. Açıklayıcı anlatım, herhangi bir konuda bilgi vermek amacıyla yazılan yazılarda kullanılan anlatım biçimidir.

Buna göre,

- I. Müzik, Yunanca kökenli olan “mousik” sözcüğünden gelir. Yunancada “peri” anlamına gelen “mousa” sözcüğü ile “konuşulan dil” anlamına gelen “ike” sözcüğünün birleşmesiyle oluşur. Yani “müzik” Yunancada “perilerin konuştuğu dil” anlamına gelmektedir.
- II. Günümüzde müzik endüstrisi çok gelişti, bunu iyi bir şey gibi düşünebiliriz ama gerçekte bu gelişme, müzik dediğimiz sanata hizmet ediyor mu? Bugün yapılan müzik, gerçekten bir sanat mı yoksa ticari meta mı?
- III. Müzik tarihi, müzik sanatının doğuşundan günümüze kadar olan evrelerini ve farklı kültürlerde aldığı biçimleri, sosyal ve siyasi değişimlerin müziğe olan etkilerini ve neden-sonuç ilişkilerini inceleyen bilim dalıdır.

metinlerinin hangilerinde açıklayıcı anlatım kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız III
C) I ve II D) II ve III

2. Beğenilmek, insanın en temel ihtiyaçlarından biridir. Elbette hepimiz davranışlarımız, ortaya koyduklarımız, yapıp ettiklerimiz başkaları tarafından beğenilsin isteriz. Fakat başkalarının beğenileri bizim asıl yapmak istediklerimizin önüne geçerse sorun var demektir. İnsanın kendi doğruları olmalıdır. Ama siz bu doğrularınızdan başkalarının onayını kazanmak için vazgeçerseniz zamanla kendinize olan saygınızı kaybedersiniz.

Bu metinde kullanılan anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Açıklayıcı anlatım B) Betimleyici anlatım
C) Tartışmacı anlatım D) Öyküleyici anlatım

3. Aşağıdaki metinlerden hangisi yararlanılan anlatım biçimi yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A) Moda; giyim, aksesuarlar ve stil ile ilgili genel bir terimdir. Moda, yüzyıllardır değişen toplumsal, kültürel ve tarihsel dinamiklere bağlı olarak evrim geçirmiştir. Kökenleri çok eski zamanlara dayanan moda, özel bir kişi tarafından keşfedilmiş veya yaratılmış değildir.
- B) Moda, antik uygarlıklardan başlayarak farklı dönemlerde değişiklik göstermiştir. Kıyafetlerde, aksesuarlarda ve stilde toplumsal, ekonomik ve kültürel faktörlere bağlı olarak zamanla büyük değişiklikler yaşanmıştır.
- C) XX. yüzyılın ikinci yarısında modada büyük bir değişim yaşanmıştır. Gençlik kültürü, sokak modası ve tasarımcı markaları gibi yeni akımlar ortaya çıkmıştır.
- D) Günümüzde dünya bunca küçülmüşken modanın dayattıklarından elbette kaçamayız. Ancak kişinin kendini modanın dönemlik eğilimleri ile sınırlandırması doğru değil. Moda olanı kendi kişisel dokunuşlarımızla şekillendirmeliyiz.

4. Atölyeyi toplama görevi bugün benimdi. Önce evi arayıp geç kalacağımı söyledim. İşe başlamadan da kendime güzel bir kahve yaptım. Bu esnada atölyeyi mis gibi kahve kokusu doldurdu. Kahvem içtikten sonra boya fırçalarını ıslattım, beğendiğim eskizleri hocanın masasının üzerine koydum.

Bu metnin anlatımı ile ilgili,

- I. Okuyucuya bir konuda bilgi verilmiştir.
- II. Okuyucu bir olayın içinde yaşatılmak istenmiştir.
- III. Okuyucunun gözünde bir resim çizilmeye çalışılmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) II ve III

5. Selim Nuri Paşa, elini seyrek sakalları arasında dolaştırdı. ----

Bu cümle,

- I. Emir erine “Bu işin buralara varacağını düşünemediniz mi?” dedi. Paşa’nın meşhur sinirine defalarca tanık olmuş emir eri, cevap vermeden bekledi. Paşa, pencerenin kenarına yürüdü; bir müddet denizi izledi, sonra emir erine dönüp, sorusunu yineledi.
- II. Uzun boyu ve geniş omuzlarıyla pek heybetliydi. Görüntüsü onunla ilk defa karşılaşan insanlarda korku ile karışık bir saygı uyandırır. Görüntüsündeki azamete karşın yumuşak başlı, ziyadesi ile nahif ve kibar bir insandı.
- III. Yüzü düşünceli, bakışları donuktu. Ne yapacağına karar vermekte olduğu zamanlarda böyle heykelleşirdi âdeta. Bir müddet pencereden dışarıyı izledi. Deniz, kıpırtısız bir mavilikteydi. Birkaç sandal, birkaç balıkçı takasından başka bir şey yoktu görünürde.

metinlerinden hangileri ile devam ettirilirse betimleyici anlatımdan yararlanılmış olur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve III

6. • Plajın sakin köşelerinde, aileler ve arkadaş grupları, plaj şemsiyelerinin altında piknik yapıyor. Çocukların bazıları kumdan kaleler yapıyor, bazıları yüzüyor, bazıları neşeyle koşuşturuyor. Renkli şezlonglar ve yerlere serilmiş havlular, yaz coşkusuna neşeli bir karmaşa katıyor.
- Kapının anahtarının kilitte dönüşünü duyan kedi, uyuklamakta olduğu koltuktan fırladı. Kapının önünde sahibine nerede kaldın, demek ister gibi dikildi. İçeri giren adam, gülümseyerek kucağına aldığı kediyi, sen kapılarda beni mi bekliyorsun, diyerek sevdi.
- Dünya yüzeyinin yaklaşık %70’ini kaplayan denizler, yeryüzünün en büyük ekosistemine ev sahipliği yapar. Bu ekosistemde tanımlanmış 240 binin üzerinde canlı türü bulunur. Bu türler, denizlerin faunasını ve florasını oluşturur.

Bu metinlerde aşağıdaki anlatım biçimlerinin hangisinden yararlanılmamıştır?

- A) Tartışma B) Öyküleme
C) Betimleme D) Açıklama

7. Bir varlığı, kişiyi ve bunların özelliklerini okuyucunun gözü önünde canlandıracak ve onda istenilen izlenimleri uyandıracak biçimde anlatmaya “betimleme” denir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki metinlerin hangisinde betimlemeye yer verilmemiştir?

- A) Sena Hanım’ın yanakları al aldı. Âdeta yüzünden yaşama sevinci fışkırıyordu. Kim Sena Hanım’ın yüzüne baksa gözlerinin ısıltı ısıltı parladığını görürdü. Konuşması hızlı ama kibar, hareketleri ise vakurdu.
- B) Salih, hastaneden çıktıktan sonra hızla kilo verdi. Avurtları çökmüş, rengi âdeta sonbaharda ağaçlardan düşen yapraklar gibi sararıp solmuştu.
- C) Dünyada özellikle son 50 yılda sanayileşmenin ve şehirleşmenin çok büyük boyutlara ulaşması, iklim krizi tehlikesini doğurdu. Bu tehlikenin farkına varan birçok bilim insanı da iklim değişikliğinin tehlikeleriyle ilgili çalışmalar yapmaya başladı.
- D) Mevsim kış, aylardan ocak sonlarıydı. Yamaçlar ve uçurumların dipleri, henüz hayvan izi bile görmemiş, el değmemiş çok kalın bir kar örtüsüyle kaplıydı. Uçsuz bucaksız masmavi deniz, mavi gök kubbe ile kucaklaşıyordu.

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Yazarın metni daha anlaşılır kılmak, okuru inandırmak veya okurun ilgisini çekmek amacıyla kullandığı yöntemlere **düşünceyi geliştirme yolları** denir. Düşünceyi geliştirme yolları; karşılaştırma, örneklendirme, tanık gösterme, tanımlama, sayısal verilerden yararlanma ve benzetmedir.

Tanımlama

Bir varlığın, bir nesnenin ya da bir kavramın ne olduğunu veya ne anlama geldiğini belirtmek için onu özel ve değişmez niteliklerini sıralayarak tanıtmaya **tanımlama** denir. Tanımlama, açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimlerinin bulunduğu yazılarda daha çok kullanılır.

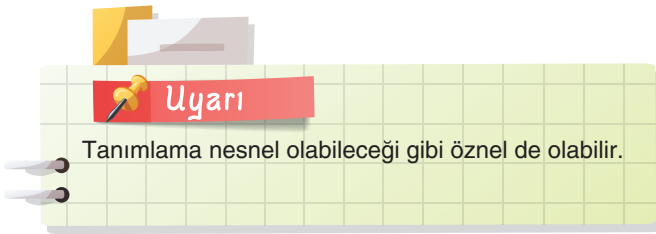
Örnek:

Bir olayın yer, zaman ve kişiler etrafında anlatıldığı yazılara hikâye denir.

Bu cümlede “hikâye”nin tanımı yapılmıştır.

Tanımlama cümleleri “... nedir?” sorusunun cevabıdır.

Tanımlama nesnel olabileceği gibi öznel de olabilir.

Örnek:

Dil; insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, uzlaşmaya dayalı olarak oluşturulmuş sesli veya görsel işaretler sistemidir. (Nesnel tanımlama)

Dil, bir toplumun kimliğidir. (Öznel tanımlama)

Destanlar, tarihten önce ve tarihin başlangıcı sırasında bir milletin geçirdiği maceraları, yetiştirdiği kahramanları; doğa, evren ve toplum olayları hakkında düşündüklerini ve bunlar karşısında aldığı vaziyetleri anlatan din ve kahramanlık hikâyeleridir. Dünya genelinde hemen her toplumun destanları vardır.

Bu metinde aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi kullanılmıştır?

A) Tanımlama	B) Benzetme
C) Tanık gösterme	D) Karşılaştırma

Karşılaştırma

Metinde işlenen konunun anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla duygu, düşünce, durum veya olayların benzer ve farklı yönlerini açıklamaya **karşılaştırma** denir.

Örnek:

Yazma ve konuşma farklıdır. Yazma kalıcı iken konuşma geçicidir. Yazı sonsuzdur, konuşma ise anlık. Yazıya geçirilmiş her şey daima olduğu gibi korunurken konuşma ile aktarılanlar değişikliğe uğrar.

Bu metinde konuşma ve yazma karşılaştırılmış, yazmanın konuşmadan daha üstün olduğu vurgulanmıştır.

Okumak ve seyahat etmek birbirinden farklı etkilere sahiptir. Aslında okumak, seyahat etmekten daha az vakit almaktadır. Oturduğun yerden tüm dünyayı gezmek, evrenin merkezine seyahat etmek ancak okuyarak gerçekleşmektedir. Seyahat etmek ise okuduklarımızı somutlaştırmanın en etkili yoludur. Aslında okumak ve seyahat etmek, birbirlerini destekleyen durumlar olduğu için ikisi de ihmal edilmemelidir.

Bu metinde aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi kullanılmıştır?

A) Tanık gösterme	B) Örneklendirme
C) Karşılaştırma	D) Benzetme

Örneklendirme

Metinde açıklanmaya çalışılan konuyu somutlaştırmak için anlatılan konuyla ilgili örnek vermeye **örneklendirme** denir. Yazıda bir sanatçı ya da eser adı verilerek de örneklendirme yapılabilir.

Örnek:

Belli bir yerde dönüp duran kimseler ne kendine yararlı olur ne de etrafındakilere. Hâlbuki dünyaya baktığımızda her şeyin değiştiğini görürüz. Cıvcıvlar, dünyaya pek cıvılsız gelseler de kocaman bir horoz olup çıkar. Tohumlar, baş verip çiçeğe durur. Her şeyin durmaksızın yol aldığına şahit oluruz. Su ise buharlaşarak yağmura dönüşür. Dünyadaki hiçbir şey sabit durmuyorken insan niye dursun?

Bu metinde dünyada değişim içinde olan unsurlar örneklendirilmiştir.

Sıra Sende 7

Hayvanların yaşamları hakkında bilgi edinmek ve onları koruyacak önlemler almak, bilim insanlarının doğayı korumak amacıyla yaptıkları çalışmalar arasında. Bu alanda araştırmalar yaparken de kullandıkları pek çok farklı yöntem var. Hayvanları kara ya da hava taşıtlarıyla takip etmek, fotokapanlar kullanmak ya da hayvanlara uzaktan takip edebildikleri aygıtlar takmak gibi. Hızla gelişen teknolojinin de yardımıyla bu araştırmaları yapabilmenin artık başka bir yolu daha var: insansız hava araçları. İnsansız hava araçları, yaban hayvanlarını görüntüleyip onlarla ilgili bilgi edinmek için kullanılan, kameralarla donatılmış araçlardır.

Bu metnin anlatımı ile ilgili,

- I. Tanık göstermeye başvurulmuştur.
- II. Örneklendirmeden faydalanılmıştır.
- III. Tanımlama yapılmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I	B) Yalnız II
C) I ve III	D) II ve III

Tanık Gösterme (Alıntı Yapma)

Ele alınan konunun doğruluğunu göstermek için uzman kişilerin konu ile ilgili destekleyici sözlerini alıntılanmaya **tanık gösterme** denir. Kişinin sadece adını yazıda kullanmak, tanık gösterme için yeterli değildir. Bu düşünceyi geliştirme yolunda önemli olan kişinin sözünü destekleyici olarak kullanmaktır. Tanık gösterme, bu yönüyle örneklendirmeden ayrılır.

Örnek:

Denemelerde büyük savlar bulunmaz. Zira deneme; akla, birikime, sezgiye ve duyguya dayalıdır. Yazar, birikimini özgürce, içinden geldiği gibi aktarır. Bundan dolayı Nurullah Ataç “Her deneme, ‘ben’in ülkesidir.” demiştir. Bu görüşe katılmamak mümkün değildir.

Bu metinde yazar, okuyucuyu inandırmak için Nurullah Ataç’ın sözünden yararlanarak tanık göstermeye başvurmuştur.

Sıra Sende 8

Andre Gide bir yazısında şöyle der: “Sanatçının konusu insandır. Bir insanın yaşamı, o insanın düşlerinin de kaynağıdır.” Bu söze katılıyorum çünkü yaşananlarla düşler iç içedir. Sanatçı da yazar da ozan da insan yaşamını, insan düşlerini bir yapıtta gerçeğe dönüştürür. Kendi yaşadıklarına ve düşlerine herkesi ortak eder.

Bu metnin anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

- A) Tanık gösterme
- B) Karşılaştırma
- C) Sayısal verilerden yararlanma
- D) Örneklendirme

Sayısal Verilerden Yararlanma

Düşüncenin somutlaştırılması, anlaşılır kılınması veya doğrulanması için istatistiksel bilgilerden yararlanılmasına **sayısal verilerden yararlanma** denir.

Örnek:

Tekstil sektörü, herkesin günlük hayatına dokunuyor. Kıyafetler, mobilyalar, koruyucu ekipmanlar, medikal giysiler gibi oldukça geniş bir yelpazede tekstil ürünleri ile karşılaşırız. Tekstil ürünlerine yönelik artan su ve enerji ihtiyacı, çevre üzerinde ciddi baskı oluşturuyor. 2000 ila 2015 yılları arasında tekstil üretiminin iki katına çıktığı tahmin ediliyor. 2030 yılında %63 artması beklenen tekstil üretiminin 62 milyon tondan 102 milyon tona çıkacağı tahmin ediliyor. Büyük oranda ithal edilen tekstil ürünleri, Avrupa Birliği'nde çevre üzerinde en fazla negatif etkiye sahip dördüncü sektör. Kişi başına yıllık 11 kilogram olacak şekilde Avrupa Birliği'nde her yıl 5,8 milyon ton tekstil ürünü çöpe gidiyor.

Bu metinde yazar, sayısal verilerden yararlanmıştır.

Sıra Sende 9

2023 yılında 85 milyon 372 bin 377 kişi olan Türkiye nüfusunun 2030 yılında 88 milyon 188 bin 221 kişiye, 2050 yılında ise 93 milyon 774 bin 618 kişiye ulaşması beklenmektedir. Türkiye nüfusunun 2050'li yılların ortasına kadar artması ve sonrasında azalışa geçmesi ve 2100 yılında 77 milyonun altına düşmesi olası görülmektedir.

Bu metnin anlatımında aşağıdaki düşünceyi geliştirmeye yollarından hangisi ağır basmaktadır?

- A) Sayısal verilerden yararlanma
- B) Tanık gösterme
- C) Tanımlama
- D) Örneklendirme

Benzetme

Bir varlığın veya durumun bir özelliğinin çarpıcı bir şekilde ortaya konulması için onu başka bir varlık veya durumun özelliklerini kullanarak ifade etmeye **benzetme** denir.

Örnek:

Bilmiyorum duygularım beni hangi okyanuslara gark edecek. Hangi yoldan sağa sapacağımı düşünemiyorum. Neden duygulanır insan, neden duyguların girdabında boğulur? Bence hayatı anlamlandırdığı için. Duygularımın fırtınaya dönüştüğü zamanlarda hayat daha renkli olur gönlümde. Öyleyse neden duygularımızı köreltelim ki... Bırakalım duygularımız bir balık gibi okyanusların derinliklerinde yüzün.

Bu metinde duygular, balığa benzetilmiştir.

Sıra Sende 10

Vizyona girdiği 1998'de tüm dünyada sinemaları kasıp kavuran "Titanik", 2 milyon 844 bin seyirci tarafından izlenerek Türkiye'de 1990'lı yılların en çok izlenen filmi oldu. "Titanik" yabancı filmler seyirci rekoru listesinde hâlen zirvede yer alıyor. 1990'lı yılların ortalarında bitti denilen Türk film endüstrisini canlandıran birkaç yapım dikkat çeker. Bunlardan biri başrolünde Şener Şen'in bulunduğu "Eşkîya" adlı filmidir. 1996 yılında vizyona giren "Eşkîya" 2 milyon 571 bin seyirciyle 90'lı yılların en çok izlenen yerli filmi oldu.

Bu metnin anlatımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.
- B) Örneklendirmeye başvurulmuştur.
- C) Karşılaştırma yapılmıştır.
- D) Benzetmeden faydalanılmıştır.

Etkinlik 2

Aşağıdaki metinlerde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını yazınız.

a. Beyin; iki yarım küre biçiminde sinir kütlesinden oluşan, duyum ve bilinç merkezlerinin bulunduğu organdır. Duyu organlarımızdan gelen uyarıları değerlendirmek, kan basıncını düzenlemek, düşünmek, öğrenmek, hatırlamak, odaklanmak, olumsuz hislerle başa çıkmak ve daha pek çok şeyi onun sayesinde gerçekleştiririz. Bu görevleri gerçekleştirirken beynimize en iyi desteği spor yaparak sağlarız.

b. Bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış sözcük ve deyimlerinin alfabetik sıraya göre tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eserlere “sözlük” denir. XI. yüzyılda yaşayan Kaşgarlı Mahmut’un Araplara Türkçe öğretmek için hazırladığı *Divan-ı Lügati’t-Türk* adlı eseri de ilk Türkçe sözlük olarak kabul edilmektedir. Kaşgarlı Mahmut dışında da sözlük hazırlayan kişiler vardır. Zemahşeri, Ebu Hayyan, İbn-i Mühenna ve Ali Şir Nevai gibi isimler de ilk Türkçe sözlük hazırlayan kişiler arasında sayılabilir.

c. İyilikle kuşatılmış bir toplum inşa etmek zor değil aslında. Biliyorsunuz, karşılık beklemeden yapılan yardıma iyilik denir. İyiliğin toplumu kuşatması için kişilerin karşılıksız gördükleri iyiliği unutmamaları ve bunun karşılığını zamanı geldiğinde başkalarına iyilik ederek ödemeleri gereklidir. Binlerce yıl önce Chilon “Yaptığın iyiliği hatırlama, gördüğünü unutma.” demiştir. İşte, bu ilke ile hareket edersek iyilik toplumun kılcal damarlarına kadar yayılır.

ç. Glacier Express, size usta bir ressamın elinden çıkmış bir tabloyu andıran manzaraların keyfini çıkarmanızı vadediyor. Yolculuk, yaklaşık 8 saat sürüyor. Glacier Express, dünyanın en yavaş treni. Saatte 45 kilometre hız yapan tren, zaman zaman hızını 35 kilometreye düşürerek seyir zevkinizin en üst seviyeye çıkmasını sağlıyor. Büyüleyici bir rotaya sahip olan trenin başlangıç noktası, 4.478 metre yüksekliğindeki Matterhorn’un nefes kesen manzarasına sahip Zermatt. Yolculuk boyunca 291 köprü, 91 tünelden geçiliyor.

d. Dış gezegenler olarak adlandırılan Jüpiter, Satürn, Uranüs ve Neptün; bu sıralamayla Güneş sistemimizde en dışta yer alır. Bu gezegenlerin çekirdekleri sıvı ya da katı maddeden oluşmuş olsa da büyük bölümleri hidrojen ve helyum gibi çeşitli gazlardan oluşur. Bu nedenle bu gezegenler “gaz devleri” olarak bilinir. İçerdikleri buz kütlelerinden dolayı ise Uranüs ve Neptün “buz devleri” olarak adlandırılır.

e. Her milletten, kültürden, dilden ve dinden kişilere hitap edebilen müziğe “dünya müziği” denir. Dünya müziği yaptığını söyleyebileceğimiz ilk kişi ise kuşkusuz Bach’tir. Bach, çoğu otorite tarafından müziği ile çok geniş kitlelere hitap eden ilk sanatçı kabul edilir. Bu kanı öyle yaygındır ki uzaya giden ilk mekikte onun müziği yer almıştır. Çünkü o, insanlığın evrensel değerlerini en iyi yansıtan sanatçıdır. Ünlü müzik yazarı Zekeriya Şen, Bach ve onun yarattığı dünya müziği için “Müzik tarihindeki herkes bir yana, Bach bir yana.” demiştir.

1. Leonardo da Vinci, 15 Nisan 1452'de İtalya'nın Floransa kenti yakınlarındaki küçük bir kasaba olan Vinci'de dünyaya geldi. ----

Bu cümle,

- I. Resim, heykel, bilim, mimari, mühendislik, müzik ve anatomi gibi pek çok alanda çığır açıcı eserleri ile Rönesans Dönemi'nin şekillenmesindeki en önemli sanatçı olan Vinci, bir mucit ve deha olarak kabul edilir.
- II. Babası, küçük yaşlardan beri resme ilgi duyan Leonardo'nun çizimlerini Floransalı resim ve heykel ustası Andrea del Verrocchio'ya gösterdi. Verrocchio, çizimleri yaştlarının çizimlerinden çok ileride buldu.
- III. 1448'de dönemin en önemli sanat başkentlerinden biri olan Milano'ya gitti. Burada sanatçı ve mühendis olarak tanınan Ludovico Sforza'nın hizmetine girdi. Bu dönemde özellikle silah, bina, makine vb. çizimler yaptı.

metinlerinden hangileri ile devam ettirilirse metnin anlatımında karşılaştırma ve örneklendirmeye başvurulmuş olur?

A) Yalnız I	B) Yalnız II
C) I ve II	D) II ve III

2. Teknik, bilimin kristalize olmuş hâlidir. Tekniğin insanoğluna birçok yararı olmuştur. İnsanoğlu, onun sayesinde ilk çağların karanlığından sıyrılmıştır. Kendine daha çok zaman ayırıp kültürel yönden olgunlaşmıştır. Birbirini sevmeyi, barış içinde bir arada yaşamayı öğrenmiştir.

Bu metinde aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisine yer verilmemiştir?

A) Tanık gösterme	B) Tanımlama
C) Örneklendirme	D) Karşılaştırma

3. Adezyon, bir yüzeyin diğer bir yüzeye yapışma veya bağlanma yeteneğini ifade eden fiziksel olgudur. Bu fenomen, moleküler seviyede etkileşimlerin sonucunda ortaya çıkar. Adezyon kuvvetleri, iki yüzey arasındaki moleküler çekim kuvvetlerini içerir ve bu kuvvetler, yüzeylerin birbirine yapışmasına neden olur. Adezyon, birçok endüstriyel süreçte kritik rol oynar; yapıştırıcıların ve boya kaplamalarının etkinliğini belirler. Adezyon; malzeme bilimi, mühendislik ve biyoloji gibi birçok alanda büyük öneme sahiptir.

Bu metnin anlatımı ile ilgili,

- I. Örneklendirmeye başvurulmuştur.
- II. Tanımlama yapılmıştır.
- III. Karşılaştırmaya başvurulmuştur.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I	B) Yalnız III
C) I ve II	D) II ve III

4. Maddeler arasında iki tür tepkime olur: fiziksel değişimler ve yeni maddelerin oluşumunu sağlayan kimyasal tepkimeler. Isı, her iki tepkimeyi de hızlandırır. Bunu görebilmek için iki bardak alın ve birine soğuk su, diğerine de sıcak su doldurun. Bardakların ikisine de aynı anda birer kaşık tuz atın ve izleyin. İki bardakta da tuz çözünecektir. Ancak sıcak su dolu bardakta tuzun daha hızlı çözüldüğünü göreceksiniz.

Bu metinde;

- I. tanık gösterme,
- II. karşılaştırma,
- III. örneklendirme

düşünceyi geliştirme yollarının hangilerinden yararlanılmıştır?

A) Yalnız I	B) Yalnız II
C) I ve III	D) II ve III

1101079

5. Aşağıdaki metinlerden hangisi yay ayraç () içinde verilen düşünceyi geliştirme yolu ile ilişkilendirilemez?

- A) Çikolatanın tatlandırılmamış hâli gerçekten acıdır, bu nedenle içine farklı oranlarda farklı malzemeler katılır. Böylece bitter, sütlü ya da beyaz çikolata gibi tat olarak birbirinden oldukça farklı çikolata türleri ortaya çıkar. (Örneklendirme)
- B) Çikolata; kakaonun içerisine şeker, süt, fıstık, fındık vb. malzemeler katılarak yapılan tatlı bir yiyecektir. Çikolatayı icat eden kişi belli değildir. (Tanımlama)
- C) Çikolata üretimi, Orta Amerika'nın tropikal yağmur ormanlarına kakao tohumları ekilmesiyle ve daha sonra bunların mayalanıp macun hâline getirilmesiyle gerçekleşiyor. İlk çikolata, bugünün çikolatalarından çok farklıydı; sıvı hâldeydi ve acı bir içecekti. (Karşılaştırma)
- D) Uzun süre aristokrat ve soyluların yiyeceği olan çikolatanın üretimi, Hollandalı kimyager Coenraad Johannes van Houten'in icadı kakao makinesiyle bir devrime uğruyor. Makine, kakao yağını kavrulmuş kakao tohumlarından ayırıyor ve geriye kalan çikolata, kuru bir toza dönüşüyor. (Tanık gösterme)

6. İngilizcede 4, 8, 5, 3, 9, 7, 6 sayı dizisini okumak 20 saniye sürüyor, Çince ise sadece 2 saniye. Alfred Tarski "Bir dilde sayıları telaffuz etmek için gereken süre ile o dili konuşanların hafızası ters orantılıdır." diyor. Son yıllarda Çin'den çıkan matematik dehası çocukların sırrı belki de budur.

Bu metnin anlatımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.
- B) Benzetmeye başvurulmuştur.
- C) Karşılaştırma yapılmıştır.
- D) Tanık göstermeden faydalanılmıştır.

7. Yüzey gerilimi, sıvıların yüzeyinde oluşan ve yüzeyin esnek bir zar gibi davranmasını sağlayan kuvvettir. Yüzeyde oluşan bu gerilim, bitki ve ağaçlarda suyun köklerden yapraklara kadar iletilmesi gibi yaşamsal bazı faaliyetler için de hayli önemlidir. Yüzey geriliminin kaynağı, sıvının yüzeyindeki moleküller ile iç kısımlarındaki moleküller arasında oluşan elektiriksel kuvvetlerin farklılık göstermesi ve yüzeydeki moleküllere etki eden elektriksel kuvvetlerin dengeli olmamasıdır.

Bu metnin anlatımı ile ilgili,

- I. Düşüncenin kanıtlanabilmesi için istatistiksel bilgilerden, anketlerden ya da grafiklerden yararlanılmıştır.
- II. Bir kavram ya da varlık, başka bir kavram ya da varlığın özellikleriyle anlatılmıştır.
- III. Bir düşüncenin somut hâle getirilerek daha anlaşılır kılınması için anlatılan konuyla ilgili örnekler verilmiştir.
- IV. Bir kavram veya varlığın ne olduğu açıklanmıştır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) I ve II
B) II ve IV
C) III ve IV
D) II, III ve IV

8. Krill yağı, küçük karides benzeri bir deniz canlısından elde edilen, omega-3 asidi zengini bir yağdır. Form olarak balık yağına benzer fakat balık yağından farklıdır. Krill yağının kalp sağlığını korumak, enflamasyonla mücadele etmek, anksiyeteyi yönetmek ve kolon kanseri riskini azaltmak gibi pek çok yararı vardır. Bu yağ son yıllarda pek çok doktor tarafından takviye ilaç olarak hastalara önerilmektedir.

Bu metnin anlatımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tanık göstermeden yararlanılmıştır.
- B) Örneklendirmeye başvurulmuştur.
- C) Tanımlama yapılmıştır.
- D) Karşılaştırma yapılmıştır.

HİKÂYE VE HİKÂYENİN UNSURLARI

Yaşanmış ya da yaşanabilir olay veya durumları anlatan kısa edebî türe **hikâye** denir.

Hikâyenin Özellikleri

- ▶ Genellikle tek olay anlatılır.
- ▶ Kişi sayısı azdır.
- ▶ Zaman ve mekânın anlatımında ayrıntıya girilmez.
- ▶ Öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimleri kullanılır.

Hikâyenin Bölümleri

Serim bölümü: Yer ve zamanın belirtildiği, kişilerin tanımlandığı, olayın anlatılmaya başlandığı bölümdür.

Düğüm bölümü: Olayın okuyucuda merak duygusu oluşturacak şekilde işlendiği bölümdür.

Çözüm bölümü: Olayların düğümlerinin çözüldüğü bölümdür.

Hikâyenin Unsurları

Olay: Hikâyede üzerinde söz söylenen yaşantı veya durumdur.

Kişi: Olayın meydana gelmesinde etkili olan veya olayları, durumları yaşayan insanlardır.

Mekân: Olayın geçtiği yer veya yerlerdir.

Zaman: Olayın başlangıcından bitişine kadar geçen süredir.

Sıra Sende 11

Büyük bir ormanda çalışkan bir karınca ailesi yaşamış. Bu karıncalar her zaman çalışır, yiyecek toplar ve kışa hazırlanmış. Aralarında en küçük olanı ise Karam adındaki karınca imiş. Karam, diğer karıncalar kadar çalışmayı sevmiyor; daha çok oyun oynamak istiyormuş. Karam, her gün “Daha çok zaman var, neden bugün çalışayım ki?” diyerek yapacaklarını erteliyormuş.

Bu metinde aşağıdaki hikâye unsurlarından hangisi kullanılmamıştır?

A) Olay	B) Kişi / Varlık
C) Mekân	D) Zaman

ANLATICI TÜRLERİ

Anlatmaya bağlı metin türlerinde, metinde geçen olayları aktaran, kişileri tanıtan, mekânı betimleyen hayalî kişiye **anlatıcı** denir. Olay metinlerinde anlatıcıya bağlı olarak iki farklı anlatım görülür.

Birinci Kişi Ağzıyla Anlatım: Anlatıcının kendi başından geçen olayları, kendi yorumlarıyla aktardığı anlatıma **birinci kişi ağzıyla anlatım** denir.

Örnek: Uzun süre beklediğimiz haber nihayet gelmişti. Hemen bavullarımızı toplayıp otobüse yetişmek için koştuk. Yol boyunca camdan dışarının muhteşem manzarasını seyrede seyrede yolculuğun keyfini çıkardık.

Bu metinde olayı yaşayan ile anlatan aynı kişidir. Dolayısıyla anlatım, birinci kişi ağzıyla yapılmıştır.

Üçüncü Kişi Ağzıyla Anlatım: Anlatıcının gördüğü, gözlemlediği veya duyduğu olayları aktardığı anlatıma **üçüncü kişi ağzıyla anlatım** denir.

Örnek: Yılların yorgunluğu gözlerinde hissediliyordu. Bir harita gibi çizilmiş yüzü, dermanını kaybetmiş bacakları artık hayattan zevk almadığını haykırır gibiydi. Bir köşeye oturdu ve öylece bekledi.

Bu metinde yazar, olayı yaşamamış; gözlemlerini aktarmıştır. Bu nedenle bu metinde anlatım, üçüncü kişi ağzıyla yapılmıştır.

Sıra Sende 12

Aşağıdaki metinlerin hangisinde anlatıcı diğerlerinden farklıdır?

- A) Şehrin hemen kenarında, kimsenin cesaret edip de gidemediği gizemli bir orman vardı. Ormanın adı Gölge Ormanı'ydı. Bu ormanın etrafındaki sis perdesi, içinde neler olduğuna dair her türlü ışığı ve sesi yutardı.
- B) Eski bir müzik dükkânında, vitrin köşesinde tozlanmış bir piyano duruyordu. Piyanoyu gören Ada'nın içi titredi, “Keşke yıllar önce müziği bırakmasaydım.” dedi. Parmakları o anda eski anılara, kaybolmuş melodilere kayar gibi oldu.
- C) Gecenin karanlığında ilerleyen trenin içi sessizdi, yalnızca rayların düzenli sesi vardı. Cam kenarında oturmuş, dışardaki yıldızsız gökyüzünü izliyordum. Tren, uzun zamandır kaçmak istediğim şehirden ayrılıyordu.
- D) XVI. yüzyılda, Anadolu'nun uzak bir köyünde, semer yapan İshak Usta yaşardı. İshak Usta yeteneğiyle ün salmıştı ve geçimini güzel ve sağlam semerler yaparak sağlardı.

Etkinlik 3

Aşağıdaki metinlerde kullanılan hikâye unsurlarını “✓” sembolü ile belirtiniz.

- a. Pasajdaki gözlükçü dükkânının yanında bir muhallebici ve tatlıcı dükkânı vardı seksenli yıllarda. Tavuk suyuna çorba, tavuklu pilav da pişirir, satardı. O yıllarda ben de şu karşıki sokağın içinde, köşeden üçüncü dükkânda Nesim adında biriyle ortak bir kolacı dükkânı işletiyordum. Dükkânda zeytin salatası yemekten usandığım günler muhallebicide karnımı yetmiş seksen kuruşa doyuruyordum. İstanbul gibi yerde, Beyoğlu'nun göbeğinde bundan temiz, bundan ucuz yer bulunamazdı.

Olay

Mekân

Zaman

Kişi

- b. Saat öğleden sonrayı gösteriyordu. Hava sıcak ve boğucuydu. Ali, göl kenarındaki banka oturmuştu. Etrafı gözden geçirirken tek bir kuşun uçtuğunu fark etti. Kıyıdaki dalgaların sesleri ve gölün yansımadaki bir şeyler, ona geçmişin huzurunu hatırlatıyordu. Fakat yaşadığı bu dinginlik ve sessizlik, yalnızlığın ağırlığını omuzlarına yavaşça bırakıyordu.

Olay

Mekân

Zaman

Kişi

- c. Ağaçlarda kuş cıvıltıları duyuluyordu, her yer yemyeşildi. Tüm bu huzur veren manzaraya orman dışı sesler eklendi. Ulus Dağı'na giden yolun derinliklerinde bir grup yolcu, arızalanan arabalarından inmiş; yoldan başka araçların geçmesini bekliyordu. Yolculuk devam edecek miydi yoksa geri dönüş planları mı başlamalıydı, kimse tam olarak bilmiyordu.

Olay

Mekân

Zaman

Kişi

Etkinlik 4

Aşağıda metinlerin hikâyesinin hangi bölümüne (serim, düğüm, çözüm) ait olduğunu yazınız.

- a. Sözlerinin yanlış anlaşılmasından korktuğu için bir müddet sustu. Etrafındakilerin gözlerine bakarak ne düşündüklerini anlamaya çalıştı.

- b. En iyi buğday yarışmasına senelerdir katılan bir çiftçi, büyük ödülü o yıl da kazanmıştı. Yarışmayı izleyen gazeteciler, çiftçiden bu başarısının sırrını öğrenmek istediler.

- c. Kısacası, yardım ettikçe kendimi vicdanen çok rahatlamış hissedirim. Şimdi izninizle işimin başına dönmeliyim, çocuklar evde yemek bekler.

- ç. Çalışması bitmişti, dosyayı teslim etmek üzereyken bir sayfanın eksik olduğunu gördü Gizem. Kayıp sayfayı arşivin her köşesinde aradı ancak ondan hiçbir iz bulamadı.

- d. Sonuçta eski mahallede yaşananlar eskide kalmış, herkes kendi yolunu bulmuştu.

1. Hikâyede dört temel unsur vardır.

- Olay, hikâyede üzerinde söz söylenen yaşan- tıdır.
- Kişiler, olayın oluşmasında etkili olan ya da ola- yı yaşayan insanlardır.
- Yer (mekân), olayın yaşandığı çevredir.
- Zaman, olayın yaşandığı zaman dilimidir.

Buna göre,

Yüzünde bir şeyleri saklamaya çalışan bir ifade var- dı. Yanımıza oturdu. Önce sessiz kaldı sonra kısa cümlelerle lafı çevirmeye başladı. Bir süre sıradan konulardan sohbet ettik. Derken birden söyleyiver- di derdini. Babası; onun hep burada yani kasabada kalmasını, ailesinin işini devralmasını istemişti ama o, kasaba hayatını sıkıcı buluyordu. Bütün o tarla işleri, küçük dükkânlar, köyün yolları ona cazip gel- miyordu. Şehirde onu kimsenin kimseyi tanımadığı, büyük bir yaşam bekliyordu. "Burası bana dar geli- yor." dedi sesi biraz titreyerek.

metninde, açıklaması verilen hikâye unsurların- dan hangisi kullanılmamıştır?

A) Zaman	B) Yer
C) Kişi	D) Olay

2. Yıllar yıllar önce şehre yakın bir köyde birlikte yaşa- yan ve küçük bir toprak parçasını yine birlikte ekip biçen baba ve oğul vardı. Yılda birkaç defa, yetiştir- tirdikleri sebzeleri satmak üzere yakındaki şehre giderlerdi. İsimleri ve üzerinde yaşadıkları toprak parçası dışında, baba ve oğlun paylaştığı bir şey yok sayılırdı. Birbirlerinin tam tersi yaratılıştaydılar. Baba ne kadar sakın ve ağır kanlıysa delikanlı o ka- dar aceleci ve hırslıydı.

Bu metnin hikâye unsurları ile ilgili aşağıdakiler- den hangisi söylenemez?

- A) Üçüncü kişili anlatım vardır.
- B) Şahıs kadrosu bellidir.
- C) Olay unsuru belirgin değildir.
- D) Mekân unsuru bellidir.

3. Aşağıdaki metinlerin hangisinde anlatım farklı bir kişi ağzından yapılmıştır?

- A) Gün batarken yavaşça yürüdüm sahilde. Gözle- rim dalıp gitti uzaklara, denizin sesi beni huzura kavuşturdu ama bir yandan içimdeki boşluk daha da büyüdü.
- B) Şehre yeni taşınmıştı. Her şey yeni ve yabancıydı ona. Kendi işini kurmuştu ama kendini burada bir türlü evinde gibi hissetmiyordu.
- C) Kitapçıda dolaşırken bir kitap dikkatimi çekti. Sayfalarını çevirirken her cümlesi bana âdeta eski bir dosttan gelen bir mesajdı.
- D) Havanın soğuması, beni eve gitmeye zorladı. Ama orada bile, yapmam gereken işler ve çözül- memiş sorunlar peşimi bırakmıyordu.

4. Gün doğarken kamp alanından kalkıp yürüyüşe çık- tık. İlk olarak ormanın derinliklerine doğru ilerledik. Ağaçların arasından sızan Güneş ışıkları, yapraklar üzerinde parıldayarak birer altın yansıması oluşt- ruyordu. Bir süre sessizce yürüdük. Sonra bir dere kenarına vardık. Burası, berrak suyu ve etrafında- ki yosun tutmuş taşlarıyla âdeta bir masal dünyası gibiydi. Ayaklarımızı suya sokarak serinliğin tadını çıkardık. Su; neredeyse bir melodi gibi kulağımıza çalındı, biz de huzur içinde uzun bir süre burada kal- dık.

Bu metnin hikâye unsurları ile ilgili aşağıdakiler- den hangisi söylenemez?

- A) Mekân, ormandaki kamp alanıdır.
- B) Olayın yaşandığı zaman belirsizdir.
- C) Olay, ormanda yürüyüşe çıkmaktır.
- D) Anlatım, birinci kişi ağızyla yapılmıştır.

1101080

5. Bir hikâyede olay, zaman, mekân ve kişi unsurları bulunur.

Buna göre aşağıdaki metinlerin hangisinde hikâyenin verilen bütün unsurları bulunmaktadır?

- A) Sabahın erken vakitleriydi. Deniz kıyısındaki kayalıklar üzerinde hafif bir sis vardı. Güneş, doğudan yavaşça yükseliyor ve denizi altın rengine boyuyordu. Sahil boyunca dalgalar, hiç durmadan karaya vuruyor, taşıdıkları kumları yeniden şekillendiriyordu.
- B) Sabahın erken saatleriydi, etraf aydınlanmamıştı ve gökyüzü alaca karanlıktı. Hasan, gözlerini açtığı anda bir hareketlilik başlamıştı. Hava soğuktu ve kar taneleri her yerleri kaplamıştı. Hasan, bu kışın ona getireceği zorlukları tahmin edemiyordu.
- C) Burak bir kafede oturuyor, yaşadıklarını teker teker gözden geçiriyordu. Çevresindeki kalabalık, ona karınca kolonisi gibi göründü. Camdan dışarı baktı, koca şehir insan kaynıyordu. Burak, çay sipariş etmek için garsona seslendi.
- D) Gün batmak üzereydi, sokaklar birer gölgeye bürünmüştü. Elif, eski taş köprünün kenarında yalnız başına duruyordu. Diğer yandan, kasabanın en yüksek tepelerinden biri, güneşin son ışıklarıyla altın rengi bir hâl almıştı. Rüzgâr, Elif'in saçlarını savuruyordu.

6. Hasta yatağında sesini çıkarmadan gün boyu kitap okuması ve ara sıra notlar alması dikkatimizi çekiyordu. Geceleri hanımı refakat ediyor, gündüzleri ise hastamızın yanında kimse olmuyordu. Gelen giden ziyaretçilerden hastamızın edebiyat öğretmenini ve çocuk kitapları yazarı olduğunu öğrendik. O akşam sakın bir nöbet geçirmeyi umarken hastamızın kendini iyi hissetmediği haberi geldi. Odasına gittiğimde hemşire nabız sayıyor, tansiyon ölçüyordu. Çarpıntısı tutmuştu. Endişe içinde, kendini iyi hissetmediğini söyledi. Gerekli muayeneyi yapıp odadan çıkarken benden biraz yanında kalmamı rica etti. Bir doktor olarak hastamızın ricasını kırmayıp odaya döndüm. “En iyi yatıştırıcı hoşça muhabbetir.” diyen emekli doktor ağabeyimi hatırlayıp hastayla sohbet etmeye karar verdim.

Bu hikâyenin unsurları aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Olay	Kişiler	Yer	Zaman	Anlatıcı
A)	Hastanın, kendini iyi hissetmemesi üzerine doktorun onu muayene etmesi	Hasta, hemşire, doktor	Hasta odası	Akşam	1. kişi
B)	Hastanın çarpıntısının tutması sonucu tıbbi yardım alması	Doktor, hasta	Hastane	Akşam	1. kişi
C)	Hasta ve doktorun sohbet etmeleri	Hastanın karısı, hemşire	Hastane	Gece	3. kişi
D)	Hastane çalışanlarının edebiyat öğretmenini araştırmaları	Hasta, hemşire, doktor	Hasta odası	Gece	3. kişi